

21 Ιουλίου 2018

Το ποίημα του Σεφέρη που ερμήνευσε ο Μπιθικώτσης και η παρεξήγηση για μία άνω τελεία

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Ο Γρηγόρης Μπιθικώτσης έδωσε με τη φωνή του υπόσταση στους καημούς και στους ψαλμούς των Ελλήνων, φέρνοντας πιο κοντά στον λαό τα γραπτά μεγάλων μας ποιητών, όπως του Ρίτσου, του Σεφέρη, του Βάρναλη, του Λειβαδίτη.

«Η φωνή του Μπιθικώτση... νομίζω ότι πάει να γίνει η συνισταμένη αυτής της φωνής του έλληνα, ας το πω έτσι, λεβέντη: του ξωμάχου, του φαντάρου, του φοιτητή, του εργάτη. Του καθένα μας» έχει πει ο μεγάλος μας συνθέτης Μίκη Θεοδωράκης.

Η μελωδία του Μίκη Θεοδωράκη και η μαγική φωνή του Γρηγόρη Μπιθικώτση έκαναν τους στίχους του Γιώργου Σεφέρη στο ποίημα «Άρνηση» να φτάσουν στα στόματα και στις καρδιές των Ελλήνων. Η «Άρνηση» μελοποιήθηκε από τον Μίκη Θεοδωράκη στο Παρίσι το 1960 και ηχογραφήθηκε τον Φεβρουάριο του 1962, με την φωνή του Γρηγόρη Μπιθικώτση για τον δίσκο «Επιφάνια».

Με την μελοποίηση όμως αυτή, το ποίημα του Σεφέρη έχασε δύο πράγματα. Κανένα όμως από αυτά δεν στάθηκε ικανό να κλονίσει την μεγάλη επιτυχία που θα γνώριζε το κομμάτι.

Το πρώτο είναι ο τίτλος του. Οι περισσότεροι που αναφέρονται σ' αυτό, χρησιμοποιούν ως τίτλο τις πρώτες λέξεις του ποιήματος «Στο περιγιάλι το κρυφό» ή σκέτο «Το περιγιάλι».

Το δεύτερο πράγμα που έχασε η «Άρνηση» κατά την μελοποίησή της ήταν μια άνω τελεία, για την οποία έγινε πολύς λόγος μιας και ο Σεφέρης είχε τονίσει στον Μίκη Θεοδωράκη να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός μαζί της.

«Με τι καρδιά, με τι πνοή, τι πόθους και τι πάθος πήραμε τη ζωή μας· λάθος! κι αλλάξαμε ζωή» γράφει ο Γιώργος Σεφέρης. Στην τρίτη στροφή του ποιήματος, πριν την λέξη «λάθος» υπάρχει μία άνω τελεία και σε εκείνο το σημείο, κατά την ανάγνωση του ποιήματος, επιβάλλεται να κάνουμε μία μικρή παύση. Η παράλειψη της άνω τελείας με αποτέλεσμα να ακούγονται όλες οι λέξεις μαζί αλλάζει εντελώς το νόημα στο ποίημα κάτι που συνέβη κατά την μελοποίηση του συγκεκριμένου ποιήματος. Ο Γιώργος Σεφέρης είχε τονίσει στον Θεοδωράκη να προσέξει την άνω τελεία και να μην γίνει λάθος γιατί το νόημα αλλάζει, όμως στην ηχογράφηση με τον Μπιθικώτση το... λάθος έγινε.

Ο Γρηγόρης Μπιθικώτσης παρέλειψε στην ηχογράφηση την άνω τελεία, ο Θεοδωράκης ίσως δεν επέμεινε ιδιαίτερα κι έτσι ο τρίτος στίχος έγινε «πήραμε τη ζωή μας λάθος κι αλλάξαμε ζωή» με την επική φωνή του Μπιθικώτση να μοιάζει λες και μας ζητάει, να πάρουμε τελικά τη ζωή μας λάθος, γιατί αυτή είναι και η μορφή, να κάνουμε λάθη και να μην μας νοιάζει τίποτε.

Ο ίδιος ο Θεοδωράκης γράφει αναφερόμενος στον δίσκο του «Επιφάνια» και στις περιπέτειες με την άνω τελεία:

«Ήθελα τα «Επιφάνια» -ακριβώς γιατί ο στίχος ήταν τόσο διανοουμενίστικος- να τα περάσω σε όσο το δυνατόν πιο πλατύ κοινό με λαϊκό μουσικό ένδυμα. Άλλωστε αυτή ήταν η πρώτη φορά που ελεύθερος στίχος φιλοδοξούσε να γίνει απλό λαϊκό τραγούδι. Να συντροφεύει δηλαδή τον κοσμάκη παντού. Στο γιαπί, στην ταβέρνα, στην εκδρομή, στην παρέα. Όταν ηχογραφήσαμε, λέω στον Μπιθικώτση «πρόσεξε την άνω τελεία. Εκεί που λες πήραμε τη ζωή μας, βάλε παύση πριν πεις λάθος». Στα αυτιά μου είχα την προτροπή - παράκληση του ποιητή: «Την άνω τελεία! Την άνω τελεία! Αλλιώςτικά μου αντιστρέφεις το νόημα». Τελικά όμως αυτό αποδείχθηκε ανεφάρμοστο στην πράξη, με αποτέλεσμα να ακουστεί η λέξη «λάθος» κολλητά στο «πήραμε τη ζωή μας», δίνοντας αντίθετο νόημα στο ποίημα. Όμως πόσο κατανοητό ήταν για το λαό, που ποιος λίγο, ποιος πολύ, είχε πάρει τη ζωή του λάθος...».

Κι αν οι στίχοι έχασαν μια άνω τελεία, το τραγούδι γνώρισε την απόλυτη επιτυχία. Τραγουδήθηκε από τις μεγαλύτερες διαδηλώσεις, μέχρι τις μικρότερες ταβέρνες της χώρας και ακούγεται μέχρι και σήμερα 56 χρόνια μετά. Η επιτυχία μάλιστα αυτή και η αγάπη του κόσμου στάθηκαν ικανά να πείσουν τον ποιητή να δώσει «συγχωροχάρτι» στην απώλεια της άνω τελείας.

Το καλοκαίρι του 1962 ο Σεφέρης θέλησε να διαπιστώσει και ο ίδιος πόσο πολύ ο

κόσμος τραγουδάει την ποίησή του. «Αγκαζέ» με τον Μίκη έκαναν μία βόλτα στη νυχτερινή Αθήνα για να ακούσει το «Περγιάλι το κρυφό».

«Ποτέ ίσως ένας Σεφέρης δεν είχε γίνει σαν μικρό παιδί. Γελούσε, έλαμπε ολόκληρος από ευτυχία, και νομίζω πως εκείνη τη βραδιά επέτρεψε στην τόσο αυστηρή του καρδιά να με αγαπήσει. Στο μέτρο φυσικά του επιτρεπτού για ένα διπλωμάτη» κατά τα γραφόμενα του σπουδαίου μας συνθέτη.

Ο σπουδαίος ποιητής, εκτός από το λάθος με την άνω τελεία, λέγεται ότι αρχικά ήταν αρκετά επιφυλακτικός με το εγχείρημα της μελοποίησης του ποιήματός και της ηχογράφησης με λαϊκό τραγουδιστή και μπουζούκια. Μετά από αυτήν την βόλτα με τον Θεοδωράκη πείσθηκε τελικά πως η απόφασή του ήταν σωστή...

Αξίζει να σημειωθεί ότι το τραγούδι ερμηνεύτηκε και από τον Γιώργο Μούτσιο.

Σε αυτή την εκτέλεση, που δεν ακούστηκε ιδιαίτερα και παρέμεινε σχεδόν άγνωστη, ο ερμηνευτής αποκατέστησε το λάθος και η άνω τελεία μπήκε στη σωστή θέση, αποκαθιστώντας το νόημα του τραγουδιού.

Πηγή: newsbeast.gr